

ДЕРЖЕЗД УРСР
УКРАЇНСЬКЕ СПЕЦІАЛЬНЕ
НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНЕ
ВИРОБНИЧЕ УПРАВЛІННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ
НАУКОВО-РЕСТАВРАЦІЙНИЙ
ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ
«УКРПРОЕКТРЕСТАВРАЦІЯ»

ЛЬВІВСЬКА
КОМПЛЕКСНА
АРХІТЕКТУРНО-
РЕСТАВРАЦІЙНА
МАЙСТЕРНЯ

Пам'ятка архітектури 1693 р.
дерев'яна церква та дзвіниця
в с. Кутаїв Львівської обл.
Том II. Пропозиції по присто-
суванню під будинок траурних
обрядів.

м. Львів

198 2

Управління
охорони
історичного
середовища

Центр історії міста
Center for Urban History

УКРАЇНСЬКИЙ СПЕЦІАЛЬНИЙ НАУКОВО—РЕСТАВРАЦІЙНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ
«УКРПРОЕКТРЕСТАВРАЦІЯ»

ЛЬВІВСЬКА КОМПЛЕКСНО-РЕСТАВРАЦІЙНА МАЙСТЕРНЯ

Замовник: **Управління в справах будів-
ництва та архітектури Львівського
обласного**

Листр №780

Інв. №

Пам'ятка архіт. 1693 р.
дерев'яна церква та дзвіниця
у с. Кутаїв Львівської

Управління
охорони
історичного
середовища

Центр історичної
спадщини
Center for Urban History

Т О М II

ПРОПОЗИЦІЇ ПО ПРИСТОСУВАННЮ ПІД
БУДИНОК ТРАУРИХ ОБРАДІВ

Начальник Львівської КАРМ

І.Р. МОГИЛИЧ

Головний архітектор проекту

КАРМ

Головний архітектор проєкту
Керівник групи

І.М. КОВАЛИШИН

Б.Л. КИЗЕЛЬСЬКИЙ

Г.Л. КРУК

Львів—1988 р.

Склад документації по договору № 780 від 15 квітня 1982 року
по пам'ятці архітектури 1693 р. дерев'яній церкві та дзвіниці
в с. Лугаїв Луцького району Львівської обл.

Том I. Паспортизація пам'ятки

Том II. Пропозиції по пристосуванню пам'ятки.

Документація тому опрацьована під загальним керівництвом керів-
ника групи АРБ - 4 Львівської КАРМ т. Крук Г.П. колективом
АРГ - 1 у складі :

автор пропозицій
технік

В. Івашко
Г. Івашинко

Пропозиції по пристосуванню пам'ятки архітектури 1693 р.
дерев'яної церкви та дзвіниці в с. Кугаїв Львівської обл. під
будинки траурних обрядів.

А. Текстова частина .

1. Вступ
2. Пропозиції по благоустрою території
3. Пропозиції по опорядженню пам'ятки.
4. Пропозиції по пристосуванню.
5. Історична довідка
6. Заключення про стан основних конструкцій

Б. Фото експозиційних матеріалів

І. ВСТУП.

Пам'ятка розташована на околиці села біля головної сільської вулиці, на невеличкому пагорбі. Біля цієї вулиці на незначній відстані від церкви знаходиться і сільський цвинтар. Враховуючи це, а також те, що церква маленька, з поганим природним освітленням, пропонується пристосування під будинок траурних обрядів.

Крім цього пропонується провести благоустрій території навколо пам'ятки та ґрантування дерев'яної огорожі.

2. Пропозиції по благоустрою

Підхід до пам'ятки здійснюється з півночі від сільської вулиці. Пропонується замостити цей підхід, а також і доріжки на церковному подвір'ї доступними місцевими матеріалами / каменем, гранітом і т.п. /.

Біля входів у церкву та дзвіницю встановлюються дерев'яні лави для відпочинку. Впорядковуються зелені насадження по периметру церковного подвір'я. При необхідності обрізаються дерева для створення можливості огляду пам'ятки від головної сільської дороги.

На місці існуючої сітки встановлюється дерев'яна огорожа з дошок з забірку. Встановлюються ворота і квіртка.

3. Пропозиції по опрацюванню

Будівлі церкви і дзвіниці в процесі пристосування підлягають реставрації з відтворенням максимального можливого їх первісного вигляду.

Пропонується провести такі роботи.

А. По будівлі церкви.

- 1 - розбирається нижній вінець підвалів з одночасною реставрацією верхнього вінця ;
- 2 - відновлюється підмурівок з каменю ;
- 3 - розбирається ризниця біля північної стіни вітаря і закладаються двері в цій стіні ;
- 4 - відновлюється втрачені елементи стін під піддаванням / випустити / ;
- 5 - повністю замінюється покриття пам'ятки на нове, гонтове, з одночасним влаштуванням верхів над бабинцем і вітарем / для графічного матеріалу / ;
- 6 - відновлюється несучі конструкції і покриття піддавання ;
- 7 - реставрується вікном заповнення ;
- 8 - влаштовується нова підлога відповідно до рівня підвалів ;
- 9 - проводиться повна реставрація в інтер'єрі / відновлюється живопис, іконостас /.

Б. По давінці .

- 1 - Спускається рівень землі для запобігання дотикання підвалин до землі ; відновлюється підмурівок.
- 2 - замінюється гонтове покриття давінці, а при необхідності і несучі конструкції покриття.

4. Проєкції по пристосуванню .

Бабинiec і нава використовуються як траурний зал. Для цього крім існуючих елементів інтер'єру встановлюється обладнання, необхідне для проведення обряду :

- стіл для домогосподарства ;
- лави для сидіння ;
- підставки для квітів і віночків.

Вінтаж використовується як підсобне приміщення для зберігання необхідного інвентаря.

Для зберігання засобів дотримання чистоти на території пам'яток / мітки, відро, лопати / використовується другий ярус дві-три.

Управління
охорони
історичного
середовища

Центр міської історії
Center for Urban History

І ІСТОРИЧНА ДОМ ДКА .

Дерев'яна церква Хрещення розташована на околиці села, біля головної сільської вулиці, на невисокому пагорбі. Дуже маленька, струнка церква має досконалі пропорції і справляє величезне враження, викликаючи здивування та замишування своєю мініатюрністю та красою архітектурних форм.

Церква трохзрубна, зараз однозрубна, з прямокутними в плані бабинцем, віттарем та центральним зрубом. Центральний зруб накритий чотирискілним наметовим верхом з трьома заломаними. Зовні бабинць і віттар мають двоскілні перекриття, а в інтер'єрі їхні верхи, як і верх центрального зрубу відкриті. Верх бабинця має три заломаних, а віттаря - два. Церква оперезана піддашшям, що спирається на випуст віння зрубу.

До північної стіни віттаря через прибілок приставлена карнасна ризниця. Вона примикає до північної стіни віттаря і заходить на північну стіну центрального зрубу. Гребінь її даху підходить під низ даху віттаря. Ризниця дуже велика відносно до розмірів церкви і має її загальний вигляд.

Церква освітлюється подвійними вікнами в центральному зрубі надопасаними та маленькими у четверику над першим заломом /з півдня/ та у віттарному зрубі надопасання.

Карнизи, що завершують стіни зрубів прикрашені бігунцем та сукаріками, частково втрачені.

Церква побудована з дубових брусів, нарізні з'єднання виконані у простий замок з прямим зубом. Була крита та кокухована гонтом, але зараз дахи церкви, центральний верх та піддашся покриті рубіроїлом.

Церква в с. Кутаїві, як свідчить напис на одвірку західних дверей, що ведуть у бабинць, була побудована у 1693 році трохзрубною, трохверховою. Ще у 1765 році вона зберігала свій пер-

вісний вигляд про що довідуємось з акту генеральної візитації /1/: "Церква під назвою Богоявлення" на підвалинах і в стінах з дубового, а далі з різного тону опрацьованого дерева, з трьома чотирибічними верхами побитими гонтами. Підлога з тертиць, тільки по виселена. Сана в собі невелика, трохи притемнена, двері з бабинця до заходу дубові на металевих завісах, на засов дерев'яний в середині добре замикається. Року 1703, згідно переказів, виставлена. Коли і ким поблагословлена із-за давності не відомо. Навколо церкви цвинтар /подвір'я і цвинтар/ ветхим парканом обведений, з однієї хвірткою від вулиці, що закривається дверима, а друга від священичого городу тепер паликами закладена.

М. Шадуrowsкий помилюково наводить дату побудови церкви 1703 р., бо з напису на одвірку церкви ми знаємо, що церква вона була збудована у 1693 р. Цей же рік побудови наводить і М. Драган/2/. Імовірно, що у 1703 р. в церкві був встановлений новий вітвар з образами "Хрещення" та "Засихання Великого" і церква була переосвячена.

Віля 1765 р./з вищеприведеного запису/ у церкві була перестелена підлога.

У 1876 році у церкві були проведені великі ремонтні роботи. Про це подіє зроблений напис в середині церкви над західними дверима в бабинці. Імовірно, були закриті двохстильні дахами верхи над бабинцем та вітварем. А можливо, да крім того, була прибудована ризниця.

Згідно написам на брусі північної стіни центрального зрубу церква ремонтувалась у 1918; 1977 та 1981 роках /був покладений рубіроїд/.

У середині церкви зберігся маленький іконостас, що має тільки царські та одні дияконські двері. Колонки

іконостасу майже не мають різьблення. Над іконою "Пантократор" є дуже гарні різьблені вставки, що збереглись неперемальованими-поліхромні і покріплені.

Іконостас встановлений у церкві одночасно з II побудовою у 1693 р. і належить до львівської школи живопису к.ХУІІ ст., тобто до часів II високого мистецького розвитку. Вже у візитациї 1765 р. він згадується як старої сницарської роботи. Але, на жаль, ікони та різьблення іконостасу перемальовані, на поверхні фарбового шару утворились кракелори та здуття лезкасу і фарбового шару.

Вважаємо, що необхідно в найближчі роки провести реставрацію іконостасу.

Крім того у центральному зрубі церкви збережені вітаті з образами "Хрещення" та "Василія Великого" 1703 р. та "Св. Миколай" і "Пророк Іля" - 1800 р. У бабинці-ікона "Розп'яття" ХУІІ ст. Всі ікони перемальовані і потребують проведення реставраційних робіт.

На ^{3ах19} фасаді від церкви на невеличкій відстані стоїть дерев'яна, трьохярусна дзвіниця. Вона так само струнтя і здала по пропорціях, але більша в співвідношенні до церкви. Дзвіниця-наркасна. Кожен ярус має піддашся. Накрита наметовим чотирихилим дахом з одним заломом. На верхньому, найменшому ярусі прикріпані арокні голосники. Верх та піддашся дзвіниці покриті рубіром. Згідно візитациї 1765 р. дзвіниця була збудована біля 1765 р. "Над першою /хвірткою/ дзвіниці на дерев'яних дубових стовпах, новозбудована, також під гонтами. На ній дзвонів великих чотири..." /1/

Н. Санг —

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Акти генеральної візитації /М.Надурського/, т.23, 1765 р.
ЛМУИ /рукопис/
2. Драган М. Українські дерев'яні церкви В П-4, Львів, 1937
3. Лев В. Дерев'яні церкви в околицях Львова
"Наша Батьківщина", 1939.

ЗАКЛЮЧЕННЯ

про стан основних конструкцій пам'ятки архітектури
1693 р. дерев'яної церкви та дзвіниці в с.Кугаїв
Львівської області.

I.

В результаті візуального обстеження було виявлено, що основні конструкції будівель церкви та дзвіниці знаходяться у задовільному стані. Вияток становлять :

1. Камінний цоколь під підвалами пам'ятки в процесі її осідання заглибився в землю з півночі, сходу та заходу на 100%, з півдня - на 80 %.
2. Північні підвалини заглибилися в землю. Східні, західні і частково південні лежать на землі. В результаті цього деревина підвалин від основи прогнила на 10-15 см.
3. Зрубини стін в місцях примикання піддашся прогнили.
Бруси стін церкви до висоти примикання піддашся частково по-точені напелелем.
Бруси наметових завершень віктаря, нави та бабинця від замо-кання частково прогнили.
Технічний стан зрубу пам'ятки під кожухуванням і вище можна буде встановити в процесі ведення реставраційних робіт.
4. Випусти стін нави та віктаря під піддашся в місці прибудови ризниці відсутні.
5. Камінний фундамент дзвіниці з сходу погнив, а з півдня і півночі частково в результаті зсідання заглибився в землю.
6. Північна, південна та західна підвалини дзвіниці від землі прогнили. Деревина підвалин пошкоджена на 5-10 см.

Для ліквідації перелічених пошкоджень конструкцій пропонується такі первочергові роботи:

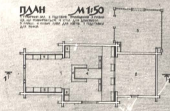
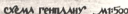
1. Проведення благоустрою території навколо пам'ятки з вирішенням вертикальної планування для відновлення початкового рівня ґрунту.
2. Відновлення підмурівки по всьому периметру церкви і з півночі, півдня та сходу дзвіниці.
3. Протезування пошкоджених частин підвалів.
4. Протезування, а де необхідно повна заміна пошкоджених зрубів стін.
5. При виявленні / в процесі ведення реставраційних робіт/ незадовільного технічного стану конструкцій дашків над залами та конструкцій наметового даху нави та дзвіниці здійснити всі заходи для припинення їх у задовільний стан.

НАЧАЛЬНИК ЛЬВІВСЬКОЇ КАРИ
КЕРІВНИК ГРУПИ

МОГИТИЧ.І.Р.
КРУК Г.П.

ПРОПОЗИЦІЇ ПО ПРИСТОСУВАННЮ

ПІД БУДИНОК ТРАУРНИХ ОБРЯДІВ

PO3P13 1-1 M 1:100

ПІВДЕННИЙ ФАСАД

AA 1r50

АВНІВЦА М 150

ПРОПОЗИЦІЇ ПО ПРИСТОСУВАННЮ

ПІД БУДИНОК ТРАУРНИХ ОБРЯДІВ

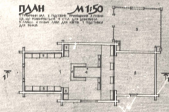

СХЕМА ГЕНЕРАЛНОЇ М 1:500

ПЛАН М 1:50

Висхідний стік - в південь, спадовий - в північ.
 На схемі показані розміри в метрах для проекту.
 В плані вказано лінійні розміри для будівництва.

РОЗРІЗ 1-1 М 1:100

ПІВДЕННИЙ ФАСАД

М 1:50

ДЗВОНОВИЦЯ М 1:50